

Versemålsregisteret for *Norsk salmebok 2013*

David Scott Hamnes, Kirkerådet

En av de siste arbeidsoppgaver Åge Haavik gjennomførte som seniorrådgiver i Kirkerådet var å utarbeide et versmålsregister for *Norsk salmebok 2013*. Et versmålsregister (eller metrumregister) er et praktisk verktøy som kategoriserer melodier etter bestemte regler, slik at man kan finne én eller flere melodier til en gitt tekst i den tilhørende salmeboken, eller fra en annen kilde. Videre, kan man bruke verktøyet til å finne en bestemt melodi i andre koralbøker, når man ikke kjenner tekstens førstelinje (initium) eller melodiens navn i den aktuelle boken. Med andre ord er dette et verktøy alle som arbeider med salmer har bruk for. Verse målsregisteret er å finne på kirken.no, og kan nedlastes og brukes fritt som .pdf-fil. Copyright eies av Kirkerådet.

Alle våre tidligere koralbøker siden 1878 har ulike former for versmålsregister. Fellesnevneren er at de beskriver tekstenes metrum. I *Norsk koralbok* (1985) ble dette gjort ved at alle ulike satser fikk i koralboken et versmålsnummer, som kunne brukes for å finne likedan versmålsnummer i registeret. Det finnes 384 ulike versmålsnummer i Noko; tillegget ble av ulike årsaker ikke medregnet. I Haaviks nye register er kodingssystemet angitt på noe annerledes vis, og nummereringen finnes ikke i koralboken. Antall verselinjer er hoved sorteringskriterium, og deretter skjer sortering etter versfot og hvor mange stavelser det er i hver linje.

Å utarbeide et versmålsregister krever metrisk sikkerhet og tolkningskapasitet. Det er vanlig at en versfot kan skifte i løpet av en verselinje. Etter etablert praksis bruker Haavik inntil tre ulike symboler for å angi hovedtendenser, og innad i registeret er versføttene rangert stigende til fallende. Amfibrakk er gjeninnført. Er melodien for komplisert, kaller man den for blandet eller irregulær; det siste brukes særlig hvis melodien ikke lar seg sammenligne med andre. Videre, det er slik at mange salmevers kan gis ulike metriske betegnelser. En nyvinning i dette registeret er at ulike alternative opptellinger er blitt tatt med.

Haavik skriver selv i forordet til registeret at «å skifte melodi skal i alle tilfelle gjøres med kunnskap og med god smak. De hymnologiske opplysningene som er tilgjengelige i salmebok og koralbok og et visst kjennskap til stilhistorie er i denne sammenheng nyttige hjelpemidler.» For å finne flere opplysninger om hver salme, heriblant kildehenvisninger, traderings- og endringshistorier og om melodienes egenart, henviser Kirkerådet til *Nytt norsk salmeleksikon* i fire bind (red. S.W. Holter mfl., 2011-2018).

Vi rekker en stor takk til Åge Haavik for hans grundige arbeid med dette viktige verktøyet!